

Prva generacija medicincev na popolni Medicinski fakulteti v Ljubljani leta 1945 – ob 65-letnici vpisa

The First Class of Students at the Full Medical Faculty in Ljubljana in 1945: The 65th Anniversary of Their Enrollment

Zvonka Zupanič Slavec,¹ Ksenija Slavec²

¹ *Inštitut za zgodovino medicine Medicinske fakultete Univerze v Ljubljani*

² *Medicinska fakulteta Univerze v Ljubljani*

Korespondenca/ Correspondence:

prof. dr. Zvonka Zupanič Slavec, dr. med.

Inštitut za zgodovino medicine Medicinske fakultete Univerze v Ljubljani, Zaloška 7a, 1000 Ljubljana, Slovenija
zvonka.slavec@gmail.com

spletni naslov:

www.mf.uni-lj.si/izm

Ključne besede:

Medicinska fakulteta Ljubljana, 1945–1955, medicinci '45, pedagoški delavci, poveljne delovne akcije, zgodovina medicine

Key words:

Ljubljana Medical Faculty, 1945–1955, medical students in 1945, teaching staff, postwar labor campaign, history of medicine

Izveček

Leta 1945 sta se na novo ustanovljeno popolno Medicinsko fakulteto v Ljubljani z desetimi semestri vpisala generacija s 302 slušatelji. Po petih letih, v času neustreznih prostorskih, kadrovskih in finančnih razmer, jih je diplomiralo približno 200. Do konca l. 2009 je ljubljanska Medicinska fakulteta izšolala več kot 8.500 zdravnikov in zobozdravnikov. Prva generacija učiteljev in študentov se je srečevala s pionirskimi problemi, ki so jih postopoma odpravljali. Prostorske in kadrovske težave je vlada reševala z dekreti, ki so Medicinski fakulteti začasno dodelili šempetrsko vojašnico, klinike ter zdravstvene zavode ljubljanske bolnišnice, strokovnjake s posameznih področij pa so imenovali za profesorje. Problem pomanjkanja učbenikov so študenti premagovali z zapisovanjem predavanj in njihovim razmnoževanjem. Prekomerni začetni vpis je razredčila selekcija z ostrim študijskim režimom. Vzgojo telesa in duha so prevzele študentske mladinske organizacije s politično konotacijo, ki so vodile obvezno, četudi poimenovano prostovoljno delo v delovnih akcijah po vsej Jugoslaviji. Z velikimi napori ob vsem poveljnem pomanjkanju in hkratnem navdušenju nad zmago ter z izjemno željo vseh sodelujočih je nastala šola, ki se je nadalje razvijala in iz leta v leto vzgajala boljše zdravnike z vse več znanja, ki je bilo povsem primerljivo s svetovnim.

Abstract

In 1945, a class of 302 students enrolled at the newly established full Faculty of Medicine in Ljubljana with ten semesters of courses. Approximately 200 of them graduated five years later notwithstanding the faculty's deficiencies in staffing and funding. By the end of 2009, the Ljubljana Faculty of Medicine had trained over 8,500 doctors and dentists. The first class of teachers and students faced many problems, but solved them over time. The spatial situation was solved by government decrees that temporarily assigned the Šempeter barracks, the clinics and health centers of the Ljubljana Hospital to the Faculty of Medicine. Staffing difficulties were solved by awarding professorships to experts in various areas. The problem of textbooks was overcome by students taking notes during lectures and copying them. Initial over-enrollment was solved by academic selection with strict criteria. The student youth organization directed cultivation of the body and mind with political overtones, and led compulsory "volunteer" labor campaigns throughout Yugoslavia. With great effort, despite all the postwar deficiencies, and at the same time enthusiasm for success and the zeal of all involved, the school was formed. It was further developed, year after year, producing ever better doctors with increasingly greater knowledge, comparable to global standards.

Citirajte kot/Cite as:

Zdrav Vestn 2011;
80: 599–613

Prispelo: 22. jul. 2010,
Sprejeto: 9. mar. 2011

Uvod

Jubileji nagovarjajo k pogledu v preteklost, k razmišljanju in ovrednotenju minulih obdobij, opravljenega dela in primerjav s sodobnim časom. 65-letnica vpisa prve generacije študentov medicine na novoustanovljeno popolno Medicinsko fakulteto (MF) je eden takšnih trenutkov, ko lahko strnimo misli o tem odmaknjenem času. Slovesnost, ki jo je ob tej priložnosti izpeljala MF Ljubljana, je v klopi nove stavbe na Korytkovi ulici 2 privabila približno 40 takratnih slušateljev (Slika 1). V slavnostnih tonih so podživljali takratni čas in obujali lepe, pa tudi bridke spomine na čas, povezan tudi z drugo svetovno vojno. Predsednik društva Medicinci '45 prim. Miroslav Krištofič in njihov tajnik prof. dr. Marijan Jurca sta kratko oživila spomine na tedanje dni, slavnostno pa so jih nagovorili dekan MF prof. dr. Dušan Šuput, rektor ljubljanske Univerze prof. dr. Radovan Pejovnik in predsednik Slovenskega zdravniškega društva prof. dr. Pavel Poredoš. Zgodovinski pregled obdobja so zaupali zgodovinariki medicine, avtorici tega prispevka. V nekoliko razširjeni obliki in podatkovno obogaten je pred nami.

Prva generacija medicincev popolne MF je s svojimi učitelji orala ledino, saj je nastala zaradi nuje, ko prostorske, kadrovske, finančne in druge razmere po drugi svetovni vojni še niso bile pripravljene zanjo. Je pa huda potreba po zdravnikih narekovala takojšnje ukrepanje. Med vojno je namreč padla kar desetina aktualnega zdravništva in medicincev (skupaj 100).¹ V partizanih je bilo med 267 medicinci 38 ubitih, 19 pa jih je umrlo v taboriščih oz. so bili ubiti kot talci.² Zdravništvo se je moralo potemtakem čim prej kadrovske okrepiti, tudi zato, ker je bilo povojno splošno zdravstveno stanje prebivalstva zelo slabo. Zaradi vsesplošnega povojnega pomanjkanja, a hkratne sreče ob koncu dolgotrajne vojne je bila prva generacija medicincev nekaj prav posebnega. Vodilo jih je lastno hotenje in neskončni entuziazem, da so iz ruševin vojne zapuščine in potreb naroda po zdravnikih zbrali brezmejno moč za šolanje v izrednih razmerah in za samoizgradnjo v bodoče zdravnike. Začenjali so v vsestransko težkih razmerah in bili zmagovalci, ker so vse to premagali in ustvarjali vse boljše pogoje za generacije, ki so sledile. Prav tako gre za politično turbulentno in kaotično obdobje, ki se je močno odražalo tudi na akademski ravni in v izo-

Slika 1: Prva povojna generacija na slovesnosti ob 65-letnici vpisa na stopnišču MF v Ljubljani. Sredi med njimi je dekan MF prof. dr. Dušan Šuput.

Slika 2: Dr. Lojz Kraigher (1877–1959), oče prve slovenske Medicinske fakultete.

braževalnih ustanovah. Nekatere sence, ki jih je za sabo puščal politični režim, so bile presežene z lahkoto, druge pa so puščale travme, ki jih najverjetneje beležijo povojna obdobja v vseh sistemih, tudi v bolj demokratičnih od tedanjega komunističnega.

Nepopolna Medicinska fakulteta

Utemeljitelji slovenske MF so bili v času po prvi svetovni vojni zdravniki Lojz Kraigher (1877–1959), Ivan Oražen (1869–1921) in Alojz Zalokar (1887–1944). Še posebej je pomemben prvi, ker je s svojimi odmevnimi zapisi domači javnosti zagotovil, da je med slovenskim zdravništvom dovolj lastnih pedagoških moči, ki lahko prevzamejo poučevanje študentov na MF³ (Slika 2). Novonastalo Univerzo so prepričali, da je, četudi so bili l. 1919 fakulteti odobreni le prvi štirje semestri, kot prvo novogradnjo odobrila stavbo Anatomskega inštituta. Pripravo je prevzel prvi profesor na Fakulteti za arhitekturo, Ivan Vurnik. Po izgradnji mogočne stavbe s secesijskim pročeljem na Zaloški cesti ob Mrtvaškem mostu je zmanjkalo sredstev za njeno notranjo opremo, zato so generacije medicincev stavbo med prvo in drugo svetovno vojno imenovala Jaslice. Za dopolnitev nepopolne MF na 10 semestrov

sta si v času med obema svetovnima vojnama izjemno prizadevala njena profesorja anatomije in nevropsihiatrije, ki sta se izmenjavala tudi na dekanskem mestu, Janez Plečnik (1875–1940) in Alfred Šerko (1879–1938).⁴ Boj za popolno MF pa tudi novo bolnišnico v Ljubljani sta bili stalnici vsem medvojnimi generacijam medicincev. Te zahteve so konkretnije izpostavili leta 1939 ob 20-letnici ustanovitve,⁵ pa tudi s stavko zdravstvenih delavcev in medicincev leta 1937 zaradi nevzdržnih razmer v ljubljanski bolnišnici. Kljub pritiskom iz Beograda, da bi zaprli ljubljansko MF, saj sta že obstajali popolni fakulteti v Zagrebu in Beogradu, je leta 1940 vendarle prišlo do ustanovitve 5. in 6. semestra. Z njima so študenti pridobili tri nove temeljne predmete: patologijo, interno medicino in kirurgijo. Predmete so prevzeli profesorji France Hribar (1895–1967), Karlo Lušicky (1892–1958) in Božidar Lavrič (1899–1961).

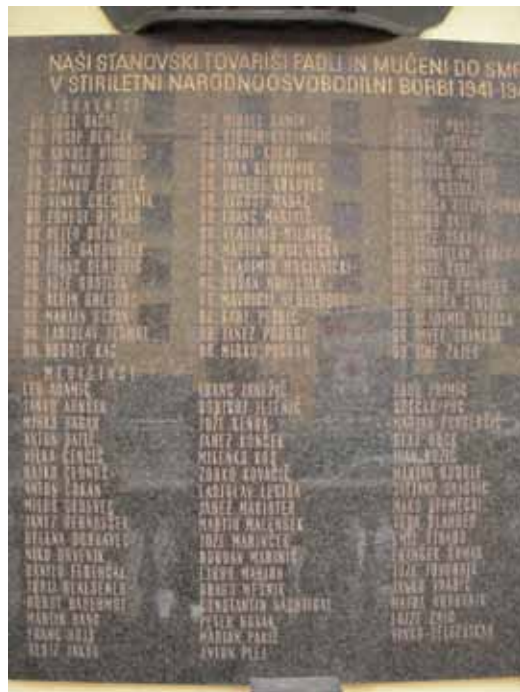
Kakšno je bilo stanje na nepopolni MF po dvajsetih letih obstoja in kakšna občutja ob tem, je dr. Alojz Zalokar (1887–1944) opisal takole: »Ko slutim, da se delo za MF oživlja, želim dvoje. Najprej naj se mladina navzame onega vedrega in čistega optimizma, s katerim je »oče MF« dr. Lojz Kraigher 1919 premagal vse pomisleke in ovire. Dalje želim, naj starejši zdravniški letniki nikaner ne ignorirajo žalostnih naukov preteklih 20 let, marveč naj dodajajo mladostnemu zagonu toliko strokovne, življenjske in stvarne skušenosti, da ne bo potrebno po prihodnjih dvajsetih letih gledati preteklost s tako grenkobo, kakor gledamo na prvi dve desetletji.«⁶

Fakulteta med 2. svetovno vojno

MF je med 2. svetovno vojno živetarila. Pouk je še trajal do junija 1943.⁷ Nekaj primorskih študentov, ki so živeli pod Italijo, si je s težavo priborilo vpis na MF v Padovi ali celo v Rimu (npr. Stojan Cergolj). Marica Kemperle Bračko iz Železnikov, ki je živela nekje na Štajerskem, se je med vojno vpisala na dunajsko fakulteto in tam diplomirala. Druga Korošica B. J. je nekaj semestrov

Slika 3: Spominska plošča padlim zdravnikom in medicincem na pročelju nekdanjega Dergančevega sanatorija Emona v Ljubljani na Komenskega ulici 4.

opravila na Dunaju, študij pa končala po vojni v Ljubljani.

Učitelji, asistenti in študenti so postopno odhajali v pomoč vojnim ranjencem. Številni med njimi so bili tudi zaprti, konfinirani ali pa so jih pregnali v taborišča. Posebnost tega časa je bil izvirni način pomoči vsem, ki so potrebovali zdravstveno pomoč, v improviziranih partizanskih bolnišnicah, ki so po svoji vsebini svetovni unikum. Zdravniki in medicinci so med ranjenci opravili izjemno poslanstvo. Partizanska saniteta je delovala tudi v borbenih enotah in je s potujočimi ki-

purškimi ekipami poskušala pomagati, kjer se je dalo. V narodov spomin sta se še posebej vtisnila lika partizanskih zdravnic Pavle Jerina Lah (1915–2007) in Franje Bojč Bidovec (1913–1985), po katerih sta se imenovali legendarni partizanski bolnišnici Pavla in Franja.⁸

Druga svetovna vojna je zdesetkala slovensko zdravništvo. Pred vojno je imela Slovenija brez Primorske 766 zdravnikov, po vojni jih je bilo 45 manj. Izmed približno 350 medicincev iz prvih treh letnikov ljubljanske MF v letu 1943 jih je med vojno zgubilo življenje kar 55. Slovenija je torej med vojno izgubila kar desetino zdravnikov in medicincev!⁹ Spominska plošča med 2. svetovno vojno padlih zdravnikov in medicincev na Dergančevem sanatoriju na Komenskega ulici 4 v Ljubljani spominja na imena preminulih (Slika 3). Med medicinci sta bili 1951 in 1953 razglašeni za narodna heroja Jugoslavije Majda Vrhovnik in Lizika Jančar.¹⁰

Popolna Medicinska fakulteta

Dne 31. julija 1945 je bila z odlokom Narodne vlade Slovenije št. 171 ustanovljena popolna MF.¹¹ V Sloveniji, ki je po 2. svetovni vojni ponovno pridobila nazaj Primorsko, se je prvič ponudila priložnost za študij medicine na domačih tleh. Pred tem je bila medicinska fakulteta marsikomu gmotno nedosegljiva, predvsem zaradi stroškov študija in bivanja v tujini.

MF, njen dekanat z upravnimi in računovodskimi službami ter pet inštitutov so prevzeli prostore šempetrske vojašnice (Slika 4), kar je zapisal na neugledni listič papirja takratni ljubljanski župan, partizanski zdravnik, ginekolog in porodničar dr. Pavel Lunaček (1900–1955).¹² Skozi vsa povojna leta so poudarjali, da je sedež MF v šempetrski vojašnici le začasen, a je tam ostal tudi po 65 letih. V šempetrski vojašnici, kjer so bili med vojno zapori in psihiatrična bolnišnica, je ostal tudi že pred vojno nameščeni Banovinski zavod za raziskovanje in zdravljenje novotvorb.

Dne 23. septembra 1945 sta dnevnik Sloveniki poročevalec in Ljudska pravica v rubriki Šolska obvestila objavila razpis za vpis na popolno ljubljansko MF. Množica mladih

Slika 4: Pročelje šempetrške vojašnice v Ljubljani na Vrazovem trgu 1, ki je nastala leta 1945 kot začasni, a ostala stalni sedež ljubljanske MF.

se je odločila in oddala svojo prijavo. Sprva so se na Univerzi odločili za omejeni vpis (*numerus clausus*), po katerem so nameravali vpisati približno 100 slovenskih študentov in približno 30 študentov iz drugih jugoslovanskih republik.¹³ Zaradi številnih protestov so omejitve glede vpisa preklicali in sprejeli vse, ki so izpolnjevali vpisne pogoje.¹⁴ V zimskem semestru 1945/46 je imela MF 27 učiteljev in 508 slušateljev, med njimi 302 novince.¹⁵ Popoln seznam novincev so objavili v Zdravniškem vestniku leta 1995 ob 50-letnici vpisa,¹⁶ prav tako tudi njihove biografije.¹⁷

Povojne stiske študentov

Povojna generacija slušateljev je bila zelo pestra: starostne razlike so bile precejšnje, vojne travme so prizadele številne, vračali so se iz internacije, taborišč in vladalo je vesplošno pomanjkanje. Novo vpisani študenti so sicer običajno brez težav dobili štipendijo, a so se srečevali s toliko hujšim problemom lakote in ustrezne nastanitve. Mnogi študenti so bili po vojni podhranjeni, hrane, še posebej kruha, pa je še več let primanjkovalo in jo je bilo mogoče dobiti le na živilske karte. V mestu je sicer bilo nekaj menz, kjer so si študenti lahko kupili hrano na odrezek živilskih kart, vendar so bili obroki majhni, neustrezni in skoraj brez maščob. Znani študentski menzi sta bili v Delavskem domu in nekoliko boljša na Streliški ulici. Že leta 1946 so odprli še medicinsko menzo v šempetrski

vojašnici, kjer je bil pogled na »jedilnico« prav žalosten: nekaj odrgnjenih miz in stolov, ki niso imeli vseh nog, vegast obrabljen ladijski pod ipd. Temu primeren je bil tudi z vseh vetrov nabran jedilni pribor. Kuhali so samo kosilo, iz kuhinje pa je vedno smrdelo po gnilem zelju. Tudi hrana je bila enolična, tekoča, skoraj vedno samo iz zelja, svežega ali kislega, brez dodatkov. Takšna menza je obstajala največ dve leti. Zapustili so jo skoraj vsi študenti, nato pa so jo kmalu tudi ukinitili (slika 5).

Študenti so se veselili internata v 4. letniku medicine v porodnišnici, četudi so bili teden dni popolnoma izolirani od zunanjosti. Dežurali so v treh turnusih kjer so se menjavali po štirje študenti. Če je bila predvidena kakšna posebna porodniška operacija, na primer incizija materničnega ustja, ročna pomoč ali celo carski rez, je morala sodelovati celotna ekipa. Nadzoroval jih je asistent dr. Pestevšek. Socialno čuteči prof. Pavel Lunaček je odredil, da so internatski študenti jedli kot enakopravni v zdravniški jedilnici, kjer je bila hrana za tiste čase več kot odlična in se je lahko vsak najedel po mili volji, tako da je za nočno ekipo večkrat zmanjkalo hrane. Študenti so pogosto kljub obilni večerji pojedli še nočno malico za tri dežurne zdravnike. Podobno so bili s hrano preskrbljeni tudi študenti in stažisti na Onkološkem inštitutu po navodilu predstojnika prof. Lea Šavnika. Še psihiater prof. Janez Kanoni je na Psihiatrični kliniki Studenec dal kuhinji enaka navodila. Jedli so v zdravniški jedilnici, hrano pa je nosil na mize kuhar v ogromnih skledah. Za hrano, instrumente in drugo opremo bolnišnic je skrbel ameriška pomoč UNRRA (*United Nations Relief and Rehabilitation Administration*). Študenti so se čudili vsem trem dobrohotnim profesorjem Lunačku, Šavniku in Kanoniju, ni pa se vedelo, ali so se med seboj dogovorili ali je vsak po svoje ukrepal, da bi le izboljšal revno študentsko prehrano. Tudi patolog prof. France Hribar je bil zelo socialno čuteč in je vsakega študenta pred izpitom najprej vprašal, kako se preživlja, hkrati pa je zahteval, da se vsak zaveda pomembnosti velikih izpitov. Ko je neki študent prišel na izpit v uniformi mladinskih delovnih brigad, ga je odslovil rekoč, da je izpit na uni-

Slika 5: Študenti medicine pri kosilu v prostorih šempetrske vojašnice (Muzej novejšje zgodovine).

verzi nekaj zelo pomembnega in da je tudi najboljša obleka komaj primerna zanj. Naslednji dan je študent prišel oblečen v lepo temno obleko, ki si jo je sposodil od kolega. Dunajska fakulteta, ki je prof. Hribarju in drugim klenim učiteljem MF privzgojila visok odnos do študija, je imela predpis, da študenti pristopajo k izpitom v slavnostni obleki. Tisti, ki je sam ni premogel, si jo je izposodil pri vratarju fakultete. UNRRA je med drugim poslala medicincem zelo velike bele »pajace«, ki so jih pred njimi uporabljali ameriški letalski mehaniki. Bili so iz izredno trdega in debelega blaga. Študentke so te pajace sparale, šivilje pa iz njih s težavo sešile halje za vaje.¹⁸

Čeprav so bili študenti obremenjeni z raznovrstnimi stiskami in materialno bedo, jih je po prestali vojni povezovala izjemna duhovna moč ter velika želja, da doštudirajo.

Učitelji popolne Medicinske fakultete

Med učitelje so bili v tistih izjemnih razmerah, ko je slovenski narod krvavo potreboval medicinsko osebje, imenovani zdravniki, čeprav takrat formalno niso izpolnjevali pogojev za pedagoško mesto. V ekipi učiteljev MF so na tem mestu že bili: Hubert Pehani (1900–1995) – biologija, Dušan Stucin (1913–1976) – kemija, Julij Nardin (1877–1959) – fizika, Albin Seliškar (1896–1973) – fiziologija, Milan Cunder (1908–1970) – anatomija, Alija Košir (1891–1973) – histologija, France Hribar (1895–1967) – patologija, Božidar La-

vrič (1899–1961) – kirurgija in (ginekolog) Ivan Pintar (1888–1963) – zgodovina medicine. Na novo so bili imenovani: Milica Valentinčič (1900–1965) – mikrobiologija, Ljudevit Merčun (1900–1954) – interna medicina in Igor Tavčar (1899–1965) – interna medicina, Vladimir Guzelj (1898–1987) – kirurgija, Bogdan Breclj (1906–1986) – ortopedija, Pavel Lunaček (1900–1955) – ginekologija in porodništvo, Bogdan Derč (1880–1958) – pediatrija, Peter Lenče (1910–1999) – farmakologija, Ivan Bonač (1906–1988) – higiena, Sabina Praprotnik (1898–1986) – infektivne bolezni, Ivan Marinčič (1892–1970) – nevrologija, Janez Kanoni (1904–1977) – psihiatrija, Leopold Ješe (1886–1958) – okulistika, Janko Pompe (1902–1989) – otorinolaringologija, Jernej Demšar (1875–1961) – dermatologija, Leo Šavnik (1897–1968) – onkologija, Josip Hebein (1891–1973) – radiologija, Janez Milčinski (1913–1993) – sodna medicina in Jože Rant (1896–1972) – stomatologija.

Večina imenovanih učiteljev je ta mesta tudi zadržala, do zamenjav pa je prišlo: na anatomiji, ko so decembra 1948 Milana Cundera najprej zaprli, nato pa odpeljali na Goli otok, njegovo mesto pa je prevzela Valentina Kobe (1905–1998);¹⁹ na pediatriji, kjer se je 1947 Bogdan Derč uprl UDBI pri imenu otroške jasli namesto vrtca in izjavil, da otroci sodijo k materam, osli pa k jaslim.²⁰ Nasledil ga je Marij Avčin (1913–1995). Zamenjali so tudi Sabino Praprotnik na Infektivski kliniki in leta 1947 na njeno mesto z dekretom iz Maribora premestili Milka Bedjaniča (1904–1976) ter Jerneja Demšarja na dermatovenerološki kliniki, kjer ga je leta 1948 nasledil Jože Jakša (1895–1954).

Iz predvojne ekipe MF na svojem mestu ni ostal internist Karlo Lušicky (1892–1958), ker se je preselil v Zagreb in tam nadaljeval delo.²¹ Predmet patološka fiziologija so v študijski program uvedli leta 1948, prevzel pa ga je Andrej O. Župančič (1916–2007), sin pesnika Otona Župančiča, ki se je po vojni med prvimi izobraževal v tujini.

Začetne improvizacije

Prva generacija študentov je prišla na MF na nepripravljena tla. Vladala je prostorska in kadrovska stiska, zaradi vpisa velike po-

Slika 6: Prvi učitelji popolne Medicinske fakultete v letu 1945. Z leve sedijo: Bogdan Brecelj, Milica Valentinčič, Božidar Lavrič, Marjan Ahčin, Bogdan Derč, Janez Milčinski; z leve stojijo: Dušan Stucin, Martin Benedik, Mirko Derganc, Josip Hebein, Igor Tavčar, Hubert Pehani, Sabina Praprotnik, Branko Volavšek, Valentina Kobe, Milan Žumer, Albin Seliškar, Leopold Ješe, Ivan Marinčič, Jože Rant (iz foto arhiva Inštituta za zgodovino medicine MF UL).

vojne generacije (približno 300 študentov v 1. letnik) pa je moralo priti do »naravne selekcije« na izpitih, kot je to poimenoval eden izmed takratnih študentov (Slika 6).²² »Izpite je bilo treba opravljati v strogem vrstnem redu: fizika, kemija, biologija v prvem letniku, anatomija, histologija, fiziologija v tretjem semestru. Če nisi opravil izpita, nisi mogel na naslednjega, roki pa so bili stisnjeni in za popravke je bilo kaj malo časa. Letnik si tako izgubil mimogrede. To je bilo šest sit, ki so pometla s skoraj polovico študentov, tudi s tistimi, ki so se še nekako prebili, pa ugotovili, da je bodočnost na kakšni drugi fakulteti bolj rožnata. V internacionalni širokogrudnosti in vseobsegajoči demokraciji je bilo dovoljeno delati izpite tudi v drugih – ne vem kolikih – jezikih. V bratskih vsekakor, vem pa, da so nekateri delali tudi v italijanščini, posebno, če profesor ni bil voljan priznati, da jezika ne zna. Pa tudi s tolmači so hodili na izpite. Tolmač je bil navadno kak zelo dober študent.«²³

Na vseh ravneh je vladalo improviziranje, saj drugače ne bi bilo mogoče tako rekoč čez noč na noge postaviti zahtevne učne ustanove, kot je MF.

Ker fakulteta ni imela prostorov, je vlada odredila, da novoustanovljena MF prevzame prostore ljubljanske bolnišnice in jih priredi svojim potrebam. Pod MF so nato spadali objekti: Bolnica za ženske bolezni, Dečji dom, Higijenski zavod, Banovinski zavod za raziskovanje in zdravljenje novotvorb, Otroška bolnica, Gluhonemnica, šempetrska vojašnica, sanatoriji Leonišče, Emona in Šlajmerjev dom, Prisilna delavnica na Poljanskem nasipu, Mestna ubožnica na Japljevi ulici in Bolnišnica za duševne bolezni na Studencu pri Ljubljani.²⁴ Novembra leta 1946 je fakultetni svet MF sklenil, da ukinejo upravo Kliničnih bolnic in jo priključijo dekanatu.²⁵ Tako je v študijskem letu 1945/46 MF obsegala 11 klinik, 15 inštitutov in 2 posebni ustanovi – Rentgenološki zavod in Zavod za transfuzijo krvi.²⁶

V zimskem semestru 1945/46 so se začela predavanja in vaje v vseh letnikih, čeprav je silno primanjkovalo vsakršne opreme, prostorov, učbenikov, učiteljev in asistentov. Začetek je bil plod entuziazma. Najhujše je bilo pomanjkanje strokovnih knjig, učbenikov in skript. Nekateri učitelji so v prvih letih spisali skripta in učbenike, npr. prof. Leopold Ješe leta 1946 Oftalmologijo in prof.

Slika 7: Praktični pouk na stomatološki klinik sredi petdesetih let

Milica Valentinčič Petrović Mikrobiologijo, leta 1947 pa sta internista profesorja Ljudevit Merčun in Igor Tavčar začela pisati posamezna poglavja iz interne medicine, ki so izhajala v sledečih letih.²⁷

Pri večini predmetov si je nekaj študentov vestno zapisovalo predavanja. Iz zapiskov in pogostih izpitnih vprašanj so v lastnem interesu spisali skripta, jih razmnoževali in tudi prodajali, brez védenja ali popravkov profesorjev. Znan je primer profesorja sodne medicine Janeza Milčinskega. Skripta so mu slučajno prišla v roke in zaradi številnih napak se je silno razburil. Zvedel je, da jih je spisal neki študent Erjavec. Ker so bili za zadnji izpitni rok trije kandidati s priimkom Erjavec, ni vedel, koga naj prime. Prva dva, eden res odličen študent, sta padla, tretji, »avtor« skript, pa je izpit opravil. Klub poizvedovanju se nikoli ni izvedelo, ali je prof. Milčinski ugotovil resnico. Precej študentov pa je uporabljalo tudi tuje učbenike. Učitelji prav tako niso imeli dovolj asistentov, zato so ponekod pomagali demonstratorji iz višjih letnikov. Nekateri asistenti so bili zelo učinkoviti, kot npr. Majda Kratnar Kuščer pri biologiji. V prvem letniku ni bilo ustreznega učbenika za organsko kemijo, profesor Stucin pa tudi v rednih razpisanih urah kemije, ki se je delila na anorgansko, organsko in fizikalno, ni uspel v celoti predavati snovi, ki jo je spraševal na izpitu. Zato je bila kemija »sito«, skozi katerega je v prvem letniku padlo največ kandidatov in jih je bilo v drugem letniku tako že občutno manj.

V 2. letih sta bila vzrok za osip zlasti predmeta anatomija in fiziologija. Nekaj študentov se je po večkratni neuspešnosti na izpitu anatomije raje prepisalo na zagrebško ali beograjsko MF.²⁸ Prof. Cunder je dal po Plečnikovi metodi (ta pa po metodi dunajskega anatoma Josepha Hyrtla) na izpitu iz velike lesene škatle koščico, ki je imela eno tipično in prepoznavno površino ohranjeno, sicer pa je bila odrezana in jo je študent moral prepoznati. Če mu je to uspelo, pogosto mu ni, je lahko pristopil k preparaciji na kadavru in šele zatem k ustnemu izpitu. Nevrokirurg prof. Boris Klun je zapisal, da je pred njim padlo 11 kandidatov, nato sta on in naslednji naredila z desetico. Najuspešnejše je fakulteta nagrajevala s počitnicami v počitniškem domu v Moščenički Dragi. Pri nekaterih predmetih se je pomožno osebje tako usposobilo, da so postali pravi »paraprofesorji«, kot npr. Ivan Rostohar na histologiji, ki je celo organiziral ponavljalne vaje. Pri biologiji je bila veliki selektor tudi asistentka biologije Polona Babnik, desna roka prof. Albina Seliškarja, ki je dejavno sodelovala pri pouku.²⁹ Pri njenih vajah so morali študenti secirati žabe. Živali so se zasmilile prenekateri študentki, ki je zato pri Babnikovi padla v nemilost. Svoj slabšalni odnos do deklet je prenesla tudi na prof. Seliškarja, ki je bil zato strožji do medicink. Tudi prof. Lavrič ni bil posebej navdušen nad feminizacijo medicine. Gorje, da bi študentka izjavila, da bi se rada kasneje posvetila kirurški stroki! V njegovem času so bile v Sloveniji znane le tri kirurginje, ki pa niso opravljale specializacije v Ljubljani.³⁰ Na drugi strani pa je strežnik Tonček, desna roka kirurga Božidarja Lavriča, za majhen denar študentom predstavljal kirurške instrumente in jih učil njihovih imen. V mavčarni na septiki je študente učil povijanja in mavčanja mavčar Tone, ki je tudi bil študentom zelo naklonjen (Slika 7).

Nekateri učitelji so se med seboj tudi dobro dopolnjevali. Tako sta npr. interno medicino predavala prof. Igor Tavčar in prof. Ljudevit Merčun. Prvi je bil sicer vpadljiva figura, a predaval je suhoparno teorijo. Zato so se študenti interne medicine naučili predvsem od prof. Ljudevita Merčuna, ki je bil pa velik praktik.³¹ Skupaj sta spisala nekaj knji-

Slika 8: Študenti medicine na obveznem enotedenskem internatu v porodnišnici. Od leve: dr. Rudolf Čik, Slavko Peterlin, Gorazd Zavrnik, Luka Pintar, Iztok Jakša, Dušan Šircelj, Peter Vovšek, Peter Mravljak, Andrej Pugelj, Joško Gabrijel (zasebno arhiv prim. Luka Pintarja).

žic internistične vsebine. Kirurg prof. Božidar Lavrič je bil spreten govornik in poln znanja, a je na predavanja prihajal pripravljen zelo na hitro, zato je predvsem odlično improviziral ter z zanimivimi kirurškimi primeri zapolnil vsebino.³² Spominjam se prof. Boga Skergeta, ki me je kot mlado predavateljico nekoč bodril: »Kolegica, kar korajžno! V predavalnici si mislite, da imate pred sabo same zeljne glave.« Čez čas sem izvedela, da so to bile besede Skergetovega učitelja, prof. Lavriča.

Prve generacije so občutile tudi breme pomanjkanja negovalnega osebja. Po 8. marcu 1948 so morale namreč redovnice, ki so opravljale praktično vso bolnišnično nego, sleči cerkveno uniformo ali zapustiti zdravstvene in dobrodelne ustanove. Izobraženega negovalnega osebja takrat ni bilo, saj je prva Šola za zaščitne sestre, ki je v Ljubljani nastala leta 1924, šolala medicinske sestre le za preventivno delo. Z bolnišnicami je Cerkev imela pogodbo, da nego opravljajo redovnice. Prva poveljna medicinska šola je nastala šele v jeseni 1947.³³ V Kraljevini Jugoslaviji je v tistem času obstajala ena sama šola za medicinske sestre, in sicer v Beogradu, kjer so se zelo redko šolale slovenske medicinske sestre. V slovenskih bolnišnicah so vodile sestrsko pomoč redovnice iz rodu Vincencija Pavelskega, imenovane tudi klofutarice, zaradi velikih posebnih škrobljenih

pokrival. Za njihovo izobrazbo je skrbel red, ki so mu pripadale.

Povojne politične spremembe so prinesle tudi nacionalizacijo sanatorijev (Šlajmerjev dom, Emona in Leonišče v Ljubljani; v Mariboru Sanatorij bratov Tavčar, Črničev sanatorij, Ipavčev sanatorij in drugod še druge),³⁴ odpravljena je bila zasebna zdravniška praksa, zdravnikom in zobozdravnikom sta bila odvzeta naziva doktor medicine in doktor stomatologije, Zdravniški vestnik pa je bil preimenovan v Zdravstveni vestnik. Zaradi neurejenega denarnega nagrajevanja zdravnikov je prišlo do množičnega ekonomskega migriranja zdravništva na Zahod in v Sloveniji je spet primanjkovalo zdravnikov.³⁵

Prvi poveljni diplomanti

Po petih letih je leta 1950 študij medicine končalo z nekaj pridruženimi študenti iz starejših generacij 206 absolventov, med njimi 123 zdravnikov in 83 zdravnic, leta 1951 pa 248 zdravnikov. Prvi diplomant popolne MF je bil dr. Janez Kmet (1916–2003), ki je bil kasneje ekspert Svetovne zdravstvene organizacije, a se je vpisal na MF še med 2. svetovno vojno. Mladi zdravniki so šli takoj po diplomi na stažiranje in nato na strokovni izpit (Slika 8). Kmalu so odšli na teren, kot so jim z dekretom določili na Ministrstvu za

Slika 9: Absolventi medicine s svojimi učitelji v Ljubljani leta 1952. Z leve proti desni sedijo: Dušan Štucin, France Hribar, Ljudevit Merčun, Hubert Pehani, Ivan Marinčič, Igor Lunaček, Igor Tavčar, Leopold Ješe, Julij Nardin, Valentina Kobe, Jože Jakša, Milica Petrovič Valentinčič, Peter Lenče, Milko Bedjanič, jurist sekretar MF Drago Jereb, Ivan Bonač (iz foto arhiva prof. dr. Petra Lenčeta).

zdravstvo. Sprva so opravljali dvoletni staž in po njem strokovni izpit. Sledil je nov dekret, ki je slovenske zdravnike pogosto pošiljal na delo v Bosno, pri čemer so jim obljubili, da bodo po letu dela dobili v Ljubljani specializacijo. To se ni zgodilo, ker se je na Ministrstvu za zdravstvo zamenjala ekipa vodilnih, ki tega načelnega dogovora ni priznavala.^{36,37} Štirje slovenski mladi zdravniki Marinka Kremžar, Ivo Mihev, Ladislav Mlakar in Mirko Birsa so bili udarna generacija, ki je okusila prvobitnost zdravniškega dela v Bosni, saj so leto dni delali tam kot splošni zdravniki. Mirko Birsa je zapisal, da bi mu patologijo, s katero se je srečeval v vzhodni Bosni, zavidal marsikateri profesor venerologije ali infekcijskih bolezni Zahodne Evrope. Delal je za 40.000 bolnikov in bil nenehno izpostavljen kužnim boleznim, se srečeval z endemičnim sifilisom, ki ga takrat ni bilo že nikjer več v razvitem svetu, preganjal ušivost, se izpostavljal rentgenskemu sevanju, delal petek in svetek, opravil kopico nočnih dežurstev ipd.³⁸

Mladi zdravniki so se morali v delo vključevati povsod tam, kjer je zdravnikov naj-

bolj primanjkovalo. Najvažnejša naloga prve generacije povojnih zdravnikov je bila, da so vzpostavili splošno zdravstveno varstvo, ki bi bilo dostopno vsem prebivalcem. Tako so postopoma nastajali novi zdravstveni domovi. Ti so z dispanzersko službo (protituberkulozni, protitrahomski, protisifilitični dispanzerji) in z novo zdravniško močjo hoteli zatirati predvsem nalezljive bolezni: tuberkulozo, trahom, sifilis, črvesne bolezni, malarijo, v Bosni pa celo gobavost. Sledili so tudi vsem tistim zdravstvenim tegobam, ki jih je mogoče obvladati s presejalnimi testi (npr. prirojeni izpah kolkov, rahitis, umrljivost dojenčkov itd). Razvoj javnozdravstvenega sistema, ki ga je med vojnama po Jugoslaviji širil Andrija Štampar, je pomagal obvladati najbolj akutno zdravstveno patologijo in tako znatno vplival na zmanjšano obolevnost, predvsem pa smrtnost prebivalcev. Trdno postavljeno primarno zdravstveno varstvo je postalo temelj za specialistično službo, a splošnih zdravnikov je ves čas najbolj primanjkovalo, zato se marsikdo – kljub želji – ni mogel specializirati (Slika 9).

Slika 10: Prvi kolektiv Stomatološke fakultete Medicinske visoke šole leta 1954. Z leve se vrstijo: Branko Palčič, Vladimir Volovšek, Valter Krušič, Vera Lenart, Dušanka Lavrič, Jože Rant, Lojze Brenčič, Franc Čelešnik, Ante Logar, Milan Perušek in Vekoslav Šmid.

Raziskovalci in bodoči pedagogi

Iz prve povojne generacije zdravnikov so nekateri študenti nadaljevali raziskovalno delo in se zaposlili na klinikah. Večina med njimi je opravila doktorat znanosti, drugim so pedagoški naziv podarili na osnovi izkušenj. Med kasnejše pedagoške delavce MF v Ljubljani so se iz prve povojne generacije pri Slovencih uvrstili zdravniki (abecedni pregled): Peter Borisov – ginekolog, ki je 1976 prevzel predmet zgodovina medicine, Zlata Črepinko Stropnik – mikrobiologija, Darja Fajdiga Fettich – pediatrija, Jelka Franzot Zor – dermatologija, Anton Jagodic – interna medicina, Aleksander Janežič in Marjan Jerše – interna medicina (kardiologija), Marijan Jurca – čeljustna kirurgija, Miroslav Kališnik – histologija z embriologijo, Aleksej Kansky – dermatologija, Boris Klun – nevrokirurgija, Janko Kostnapfel – psihiatrija, Fedor Krejči – interna medicina (toksikologija), Bronislava Lotrič Pentek – ginekologija in porodništvo, Srečko Rainer, Ivo Raišp – interna medicina, Čedomir Ravnik – stomatologija, Ludvik Ravnik – kirurgija (urologija), Dalja Sever Jurca – medicina dela, prometa in športa, Bogomir Skerget – kirurgija, Jože Stropnik – radiologija, Janko

Sušnik – medicina dela, prometa in športa in Anton Širca – anatomija.

Stomatološka fakulteta

V razvoju MF v letih 1949–1954 je sledilo posebno obdobje, ko je bila fakulteta izločena iz Univerze. Postala je samostojna Medicinska visoka šola (MVŠ) z vsemi pristojnostmi, ki jih je zanjo dotlej opravljala Univerza. Ta poteza je verjetno precej skrajšala postopek ustanavljanja stomatološke fakultete leta 1949, ki je bila naslednica stomatološke klinike. Fakulteta je poleg prof. Jožeta Ranta (1896–1972), ki je ob stomatologiji začel predavati tudi ortodontijo, zaposlila še nekaj predavateljev in asistentov. Prostorska stiska se je za stomatologe končala leta 1954, ko se je stomatološka fakulteta preselila v novo stavbo stomatološke klinike. V obdobju MVŠ je bil v študijskem letu 1952/53 uveljavljen šestletni študij, ki pa ni potekal niti za eno celo generacijo; od leta 1957 so ga ponovno skrajšali na pet let. Medicinska in stomatološka fakulteta sta ustrezno spremenili učni načrt. Leta 1952 so bile iz pristojnosti MVŠ izločene dotedanje klinike, ki so dobile status zdravstvenih zavodov. Z zakonom o univerzah je leta 1954 prenehala MVŠ. Fakulteta za splošno medi-

Slika 11: Delovna akcija: regulacija reke Pesnica avgusta 1946. Študentski Akademski pevski zbor (APZ) Tone Tomšič pri regulaciji reke Pesnice. Med njimi so tudi medicinci. V sredini sedi dirigent Radovan Gobec, skrajno desno Berta Veržun.

cino in stomatologijo z dvema oddelkoma je bila ponovno vključena v Univerzo. Leto 1960 je zaradi pomanjkanja zobozdravstvenih terapevtov prineslo novo spremembo v študij stomatologije. Uvedli so stopenjski študij, ki je veljal le eno generacijo. 1960 se je nadaljevala izgradnja stomatološke klinike, njen prizidek ob Lipičevi ulici pa je bil dograjen leta 1963.³⁹ Tega leta sta bila za diplomante ukinjena naziva doktor medicine in doktor stomatologije; zamenjala sta ju naziva zdravnik in zobozdravnik.⁴⁰

Prvi kolektiv Stomatološke fakultete Medicinske visoke šole so leta 1955 sestavljali: Branko Palčič, Vladimir Volovšek, Valter Krušič, Vera Lenart, Dušanka Lavrič, Jože Rant, Lojze Brenčič, Franc Čelešnik, Ante Logar, Milan Perušek in Vekoslav Šmid (Slika 10).

Prosti čas: študentske delovne akcije in kulturno-umetniško življenje

Prostege časa je bilo nasploh zelo malo. Medicinci so morali predvsem študirati. Delali so v t. i. krožkih po 10 študentov in nato

še individualno. Ruski filmi, slovenske borbene pesmi v radijski oddaji »Še pomnite, tovariši«, planinarjenje in prepevanje v Akademskem pevskem zboru Tone Tomšič so bile glavne sprostivne dejavnosti takratnih študentov. Občasno so imeli študenti tudi ples v Narodnem domu. Ljudska študentska mladina je organizirala tudi diskusijske krožke, debatne večere in kulturno-zabavne prireditve. Predvsem pa so po vojni veliko delali v obveznih delovnih akcijah, ki so se sicer imenovali »prostovoljne«.

Študentske udarniške akcije so bile med počitnicami nenapisana obveznost študentov. V času nekaterih akcij so morali študenti študij celo prekiniti. Prve oblike takšnega dela so se pojavile že med drugo svetovno vojno, ko so študenti na osvobojenem ozemlju odstranjevali ruševine, popravljali poškodovane ceste, obdelovali polja in podobno. V povojnem obdobju so s tovrstnim delom nadaljevali in študentska mladinska organizacija je prevzela pomembno vlogo pri obnovi povojne Jugoslavije. V letih 1946 in 1947 so ljubljanski študenti pomagali graditi železniške proge v Bosni, l. 1952 pa graditi hidrocentralo v Jablanici.⁴¹ Študenti so hodili na t. i. prostovoljno delo tudi v rudnike ter npr. čistili opeko po eksploziji streliva na ljubljanski železniški postaji. Cilji delovnih akcij naj ne bi bili le gospodarski, ampak tudi vzgojno-izobraževalni. Nekateri študenti so sodelovali tudi pri mednarodnih delovnih akcijah s tujimi študenti iz Nemčije, s Finske, z Nizozemske in drugimi⁴² (Slika 11).

Mladinska organizacija Ljudska študentska mladina je bedela nad študenti ter vodila delovne akcije v Sloveniji in Jugoslaviji. Študenti so v okviru ljubljanske univerze obnavljali njene razrušene prostore, gradili študentske domove, študentske menze, igrišča za študentske športne igre in pomagali graditi prizidek porodnišnice. Med drugim se je ohranilo poročilo o delu »5. ljubljanske univerzitetne«, ki je bila v veliki meri sestavljena iz medicincev, predvsem prvega povojnega letnika, z dne 15. avgusta 1946. V njem je izražena pohvala za 3.423 udarniških delovnih ur, ki so jih opravili v 38 delovnih dneh na progi Brčko-Banovići. Gradili so jo julija in avgusta 1946.⁴³

Slika 12: Kulturno udejstvovanje medicincev po 2. svetovni vojni. Akademski pevski zbor (APZ) Tone Tomšič pred vhodom v Postojnsko jamo 1. junija 1946. Študenti v APZ so bili z različnih fakultet, precej tudi medicincev.

V času predavanja so medicinci in tehniki ob sobotah in včasih tudi ob nedeljah pomagali graditi ozkotirno pionirsko železnico ter kemijski inštitut na križišču Jamove in Groharjeve ulice v Ljubljani. Trasa pionirske železnice je tekla iz Rožne doline, pod Rožnikom in Šišenskim hribom do bližine Dravelj. Majhno lokomotivo so pripeljali iz Bosne. Tam so ozkotirno železnico gradili še v času Avstro-Ogrske za izkoriščanje gozdov. V Bosni so takšno kompozicijo imenovali čiro. V letih 1947 in 1948 so ustanovili študentsko delovno akcijo pod Turjakom, v Želimljah, kjer so študenti sekali les in pripravljali drva za zimo. Brigadirji so bili zbrani z vseh fakultet, večinoma s tehničnih. Med njimi je bilo nekaj strojnikov, albanskih in bolgarskih, ki so se ob informbiroju leta 1948 morali vrniti v svoje države. Komandant in intendant te brigade sta bila kemika Milan Beg in Boris Urh. Brigada je štela 60–100 študentov in 4–6 deklet, ki so kuhale. Spali so v zelo visokem in prepišnem seniku bivše turjaške graščine. Med medicinci so drvarili kasnejši ginekolog Marko Kolenc, internist Bogdan Dolenc, zobozdravnik Dominik Štular in neki Cergolj. Marko Kolenc je bil obenem tudi sanitetni referent. Glavna kuharica je bila prvo leto neka Ančka s filozofske fakultete, drugo leto pa farmacevtka Ta-

nja Mikuž. Kuharski pomočnici sta bili dve leti medicinki Noela Lupša in Vida Košmelj. »Kuhinja« je bila silno primitivna, hrana pa zelo slaba. Jedli so tisto, kar je napaberkoval intendant pri okoliških kmetih – zelenjavo in tako droben krompir, da se ga je komaj dalo olupiti. Kruh so redko pripeljali iz Ljubljane, mesa pa skoraj ni bilo.⁴⁴

V okviru ljubljanske univerze je študentska mladina l. 1949 ustanovila Študentsko kulturno-umetniško društvo Tone Tomšič, ki je združevalo pevski zbor, folklorno sekcijo, plesni orkester, plesno-baletno skupino in dramsko sekcijo. Moški in ženski pevski zbor sta obstajala že med obema svetovni-ma vojnoma, leta 1946 pa sta se združila v Akademski pevski zbor Tone Tomšič, ki ga je prvo desetletje vodil priznani dirigent Radovan Gobec (1946–1956), nato pa Janez Bole (1957–1960). Akademska folklorna skupina France Marolt je nastala leta 1948, ustanovil pa jo je etnomuzikolog in ravnatelj Glasbenonarodopisnega inštituta France Marolt (1891–1951). Ohranjala je slovenska ljudska izročila v glasbeni in plesni obliki⁴⁵ (Slika 12).

V zimskih semestralnih počitnicah je dve leti, najverjetneje v letih 1949 in 1950, študent Milan Hodalič – imenovan Enooki, organiziral medicinski smučarski tečaj v

Kranjski Gori. Vzdevek je dobil, ko so fantje po vojni preizkušali v zapuščenem kamnolomu v Kamniški Bistrici odvrženo orožje, pri čemer mu je pri razstrelitvi košček odletel v oko in ga uničil. Tečaj je trajal tri ali štiri tedne. Učitelji so bili medicinci, ki so že bili večji smučanja, med njimi Ludvik Ravnik. Tečajniki so spali v hotelih Slavec in Razor ter v zasebnih sobah. V Razorju je delovala kuhinja, ki je pripravljala obilno in dobro hrano iz Unrinih paketov. Smučarska obleka in obutev sta bila sila skromna. Srečen je bil, kdor je imel okovane gozdarje, ki so jih uporabljali tudi za planinarjenje. Enako je bilo s smučmi, ki so bile različnih dolžin, širin in teže, ter palice, ki so jih nabirali tečajniki po podstrešjih. Prvega tečaja so se udeležili tudi zagrebški medicinci.⁴⁶

Sklep

Obdobje, prikazano v prispevku, opisuje situacijo na ljubljanski univerzi in predvsem njeni MF v prvih letih po drugi svetovni vojni, ko je iz nepopolne fakultete s 6. semestri nastala popolna šola z 10. semestri, ki je prvič v zgodovini Slovencev omogočila diplomu lastnih zdravnikov na domačih tleh. V težkih povojnih časih so le dekreti uspeli vzpostaviti pogoje za študij. Tako je bila fakulteti z dekretom kot začasna rešitev dodeljena šempetrska vojašnica v neposredni bližini ljubljanske bolnišnice. Prav tako je MF z dekretom dobila klinike in nekatere zdravstvene zavode, da si je lahko ustvarila najosnovnejše pogoje za začetek dela. Tudi učitelji so bili imenovani z dekreti. Učitelje predkliničnih predmetov je ustanova imela že pred vojno, na novo pa so bili imenovani za profesorje strokovnjaki s posameznih področij, ki so morali čez noč osvojiti pedagoške veščine, pisati skripta, skrbeti za potek kliničnih vaj in vsega drugega, kar je sooblikovalo popolno MF. Željo po čim večjem številu zdravnikov je omejevalo pomanjkanje osebja, učbenikov in drugih učnih pripomočkov. Tako je preveliko vpisano generacijo selekcioniral strog študijski režim z izpiti le v junijskem in septembrskem obdobju, s čimer so skušali zmanjšati število vpisanih študentov. V nekaj letih se je novo nastala MF utirila v tirnice, ki so vse bolj premočr-

tno in gladko vodile do cilja. Prva generacija učiteljev in slušateljev je pionirsko sooblikovala zgodnje povojno slovensko zdravništvo in tudi popolno fakulteto. Stranpoti so bile po večini posledica začetniškega iskanja, dokler ni fakulteta našla uspešnih prijemov, ki so omogočili boljše kakovost pouka, izobraževanje učiteljev in asistentov, ustvarjanje boljših prostorskih razmer, nakup učnih pripomočkov in podobno.

Dandanes moramo biti protagonistom MF v letu 1945 hvaležni za njihov pogum, delovno vnemo in neizmerno zaupanje v to, da Slovenci zmoremo imeti lastno učno ustanovo za zdravnike, ki smo jih sposobni sami vzgojiti.

Zahvala

Za sodelovanje pri pripravi zapisa se zahvaljujemo zdravnikom Vidi Košmelj Beravs, prof. dr. Marijanu Jurci, doc. dr. Dalji Sever Jurca, prof. dr. Borisu Klunu, prim. Miroslavu Krištofeljcu, Nuški Pogačnik Kansky, prim. Luki Pintarju, doc. dr. Dušanu Müllerju in prim. Jasni Müller.

Viri in literatura

1. Kostnapfel J. Pred pol stoletja. Zdrav Vestn 1995; 64 Suppl 4: 37–8.
2. Konjajev Z, Zupanič Slavec Z. Zvestoba Hipokratu. Ljubljana. Inštitut za zgodovino medicine, 1999: 176.
3. Kraigher L. Poročilo o potrebi ustanovitve medicinske fakultete v Ljubljani na redni mesečni seji

- Slov. zdr. društva dne 20. svečana 1919. Zdrav Vestn 1939; 11: 212–218.
4. Borisov P. Medicinska fakulteta v Ljubljani in njen razvoj med dvema svetovnjima vojnama. In: Medicinska fakulteta Univerze v Ljubljani 1919–1945. Zgodovinski zbornik. Ljubljana; 2003. p. 51.
 5. Anon. Spomenica Društva medicincev o nepopolni slovenski medicinski fakulteti in pomanjkljivi zdravstveni organizaciji v Sloveniji. Ljubljana; 1940.
 6. Zalokar A. Ljubljanska Medicinska fakulteta. Ljubljana; 1939.
 7. Košmelj Beravs V. Neobjavljen zapis o povojnem stanju na Medicinski fakulteti v Ljubljani, 10. 4. 2010. str. 1. Iz: Arhiv Inštituta za zgodovino medicine MF UL.
 8. Milčinski J. Mi pa nismo se uklonili. In: Poslanstvo slovenskega zdravnika. Ljubljana: Slovenska matica, 1965: 514.
 9. Glej op. 1.
 10. Žene narodni heroji Jugoslavije. Dostopno 20.6. 2010 na: <http://sr.wikipedia.org/srel>.
 11. Uradni list SNOS in NNS, št. 23/1945.
 12. Medicinska fakulteta v Ljubljani. V. Modic R, ur. Petdeset let slovenske univerze v Ljubljani. Ljubljana: Univerza v Ljubljani; 1969. p. 479–521.
 13. Kremžar M. Ob 50-letnici vpisa prve generacije študentov na popolno Medicinsko fakulteto v Ljubljani. Zdrav Vestn 1995; 64 suppl 4: 3–5.
 14. Borisov P. Medicinsko visoko šolstvo v Ljubljani in ustanovitev popolne Medicinske fakultete. Zdrav Vestn 1995; 64 Suppl 4: 7–10.
 15. Zapisnik redne seje fakultetnega sveta Medicinske fakultete v Ljubljani z dne 26. oktobra 1945.
 16. Anon. 50-letnica vpisa na popolno Medicinsko fakulteto v Ljubljani – seznam vpisanih. Zdrav Vestn 1995; 64 Suppl 4: 47–9.
 17. Jagodic A, Črepinko Stropnik Z. Medicinci '45. Življenjepisi. Zdrav Vestn 1995; 64 Suppl 4: 51–74.
 18. Glej op. 7.
 19. Kšela T, Kšela J. Milan Cunder (1908–1970), visoka cena za pokončno moralno držo. Isis 2010; 19: 35–7.
 20. Pintar L. Prof. dr. Bogdan Derč (1880–1958). Zdrav Vestn 2000; 69 Suppl 2: 28.
 21. Prijatelj A. Karlo Lušicky (1892–1958). In: Medicinska fakulteta Univerze v Ljubljani 1919–1945. p. 186.
 22. Glej op. 17.
 23. Klun B. Neobjavljen zapis o prvi povojni generaciji na Medicinski fakulteti, z dne 29. junija 2010. Iz: Arhiv Inštituta za zgodovino medicine MF UL.
 24. Zapisnik redne seje fakultetnega sveta Medicinske fakultete v Ljubljani z dne 3. avgusta 1945.
 25. Dolinšek O. Razvoj popolne Medicinske fakultete v Ljubljani. Zdrav Vestn 1975; 44: 538.
 26. Zapisnik redne seje fakultetnega sveta Medicinske fakultete v Ljubljani z dne 25. november 1946.
 27. Zupanič Slavec Z, Rožić A, Arhar M. Bibliografija učnega gradiva na Medicinski fakulteti: (1919–2002). Ljubljana: Medicinska fakulteta: Medicinski razgledi; 2003.
 28. Jakša I. Omizje članov Društva Medicinci '45. Zdrav Vestn 2000; 69 Suppl 2: 7–13.
 29. Intervju avtorice z doc. dr. Daljo Sever Jurca, junija 2010.
 30. Košmelj Beravs V. Neobjavljen zapis o prvi povojni generaciji na Medicinski fakulteti, z dne 9. julija 2010. p. 2. Iz: Arhiv Inštituta za zgodovino medicine MF UL.
 31. Intervju avtorice z dr. Marijo Bocak Kalan, 15. septembra 1999.
 32. Klun B. Nekaj veselih, otožnih in skoraj pozabljenih. Zdrav Vestn 1995; 64 Suppl 4: 33–4.
 33. Zupanič Slavec Z. Tuberkuloza: kuga 19. in 20. stoletja na Slovenskem: na primeru sanatorija Golnik 1921–1998. Ljubljani: Inštitut za zgodovino medicine Medicinske fakultete; 2009. p. 183.
 34. Zupanič Slavec Z. Sanatoriji. In: Enciklopedija Slovenije. Zv. 10. Ljubljana: Mladinska knjiga; 1996. p. 396.
 35. Zupanič Slavec Z. Iz rok v roke, iz roda v rod: Slovensko zdravniško društvo in njegovi predsedniki: ob 140-letnici ustanovitve. Ljubljana: Slovensko zdravniško društvo; 2001. p. 106–8.
 36. Glej op. 1: 38.
 37. Glej op. 32: 34.
 38. Birsa M. Spomini medicinca '45 na zdravnikovanje v Bosni. Zdrav Vestn 1997; 66 Suppl. 2: 45–8.
 39. Rant, Jože. Razvoj zobozdravstva v Sloveniji. In: Poslanstvo slovenskega zdravnika. Ljubljana: Slovenska matica; 1965. p. 240–51.
 40. Zakon o strokovnih nazivih in akademskih stopnjah. Ur l SFRJ 13/1963.
 41. Mladinske delovne brigade - Wikipedija, prosta enciklopedija. Dosegljivo 14. 7. 2010 na: http://sl.wikipedia.org/wiki/Mladinske_delovne_brigade.
 42. Ciperle J, ur. Ljubljanska univerza in njeni študenti 1945–1960. Fotografski zbornik. Del 3. Ljubljana: Univerza v Ljubljani; 2007. p. 269–84.
 43. Kostnapfel J. Nekaj misli po tridesetih letih o ljudski študentski mladini in malo okrog. Med Razgl 1975; 14: 480–5.
 44. Glej op. 30: 3.
 45. Glej op. 42: 257–69.
 46. Glej op. 30: 4.